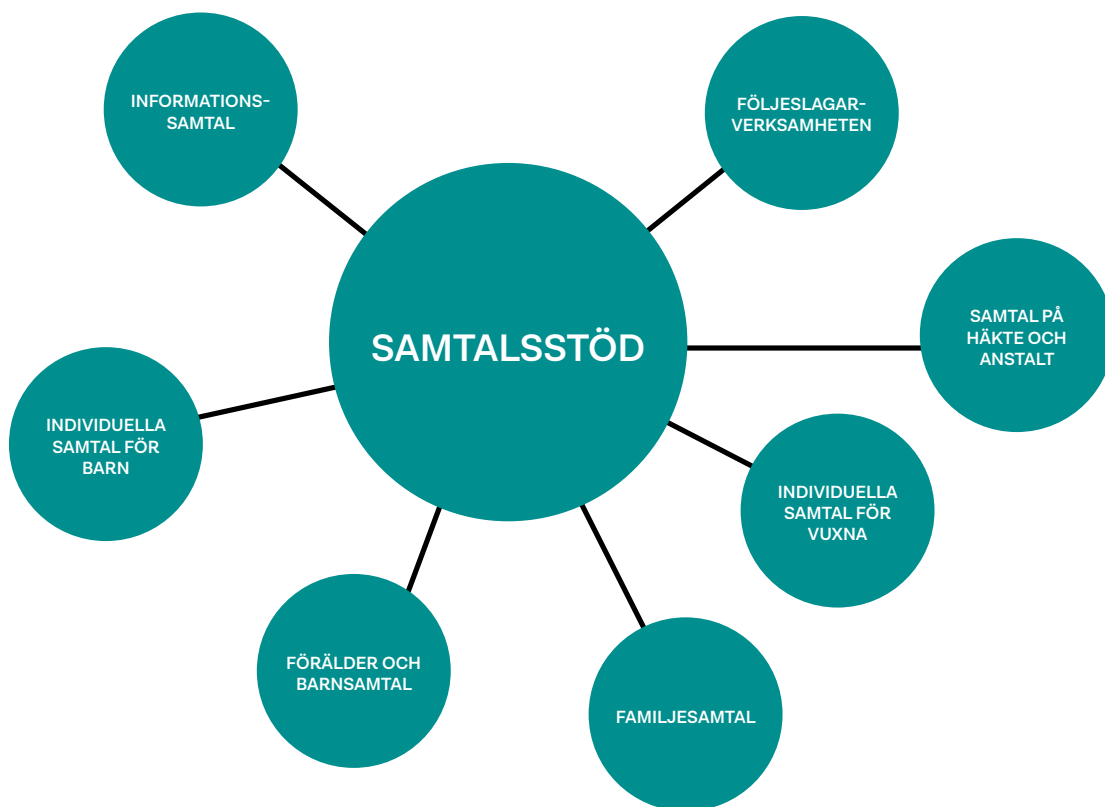

PRESENTATION AV

Solrosmodellen

SOLROSEN

Stöd till barn och unga med en familjemedlem i fängelse
GÖTEBORGS RÄDDNINGSMISSION

Presentation av Solrosmodellen

Bakgrund

I Sverige har ca 30 000 barn *minst en* förälder i häkte, fängelse eller med frivårdspåföljd. Det finns barn som tillbringar en tid av sina första år på anstalt och andra som bara träffar mamma eller pappa i besöksrummet.

Det är många som blir påverkade, direkt eller indirekt, när en person blir frihetsberövad. Det kan vara familjemedlemmar, släktingar, vänner och kollegor på arbetsplatsen etc. Därmed är det aldrig ett enskilt lidande - för barn kan det innebära utanförskap, stigmatisering och ökad risk för psykisk ohälsa och kriminalitet. Solrosen finns till för att ge stöd till den utökade familjen som befinner sig i en sådan här situation.

För att barn ska lyckas hantera sitt liv och sin situation på ett positivt och konstruktivt sätt har, utifrån forskning, fyra behov definierats (Stina Michelsson, Barn med frihetsberövade föräldrar – En kunskapsöversikt, 2013):

- **Information och kommunikation**
Barn behöver konkret, åldersadekvat information om sin situation och en möjlighet att prata öppet om sina känslor, tankar och erfarenheter.
- **God kontakt med den frihetsberövade föräldern**
Barn och unga mår bra av, vill och behöver hålla kontakten med och träffa sin förälder under tiden denna är frihetsberövad. Det finns dock individuella variationer och i en del fall är kontakt och besök inte till barnets bästa.
- **Närvarande föräldrar som samarbetar**
Barn behöver närvarande och välfungerande föräldrar som kan samarbeta kring barnet trots egna konflikter.
- **Känslomässigt stöd och respektfullt bemötande**
Barn behöver ett stöd som är anpassat för just deras individuella situation och behov, antingen formellt (professionell organisation) eller informellt (familj och nätverk). När det gäller det professionella stödet är bemötandet avgörande.

Solrosen

Solrosen tillhör Göteborgs Räddningsmission och verksamheten finns i Göteborg och Borås. Solrosens övergripande mål är att stödja och förbättra situationen för barn och ungdomar som har eller har haft en familjemedlem i fängelse, häkte eller frivård.

Solrosen startade år 2000 efter en förfrågan från kriminalvården med ekonomiskt stöd från bland annat Odd Fellow och Allmänna arvsfonden. Solrosen drevs som ett projekt de sex första åren, men är idag en etablerad verksamhet och välkänd inom kriminalvården, socialtjänsten, skolan och andra verksamheter som möter barn. Verksamheten finansieras idag förutom genom Göteborgs Räddningsmission även med hjälp av Göteborgs stad, Erikshjälpen, fondmedel och statsbidrag från kriminalvården.

Verksamheten sätter det individuella barnets perspektiv i fokus och arbetar utifrån FN:s barnkonvention med utgångspunkt i artikel 3: Barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla beslut som rör barn.

Solrosens mål är att:

- Klargöra att barn inte är ansvariga för sina föräldrars svårigheter.
- Minska känslor av skuld och skam.
- Hjälpa barn att rymma alla de motstridiga känslor de kan ha inför föräldern och den uppkomna situationen.
- Stärka barn och ungdomars självkänsla och självförtroende.
- Se till att barn får hjälp att se att det inte är ensamt om sin situation, samt möjlighet att sätta ord på känslor och tankar.
- Möjliggöra för bättre och ärligare kommunikation inom familjen.

För att möta barn och familjers behov på bästa sätt använder sig Solrosen av flera olika metoder. Dessa sammanfattas i en "Solrosmodell" och innehåller olika aktiviteter som beskrivs nedan. För att nå fram till förändring arbetar Solrosen även med kunskapsspridning och opinionsbildning i samhället och inne på häkten, anstalter och inom frivården liksom att aktivt bygga och delta i nätverk med andra föreningar, organisationer och myndigheter.

Solrosmodellen

Samtalsstöd

Informationssamtal

Solrosens personal informerar om vilket stöd de kan erbjuda till barnet/familjen. I samtalet ges även en generell information om vad barn med frihetsberövade föräldrar kan uppleva, tänka och känna. Barnet ges också möjlighet och utrymme att ställa frågor eller att bara vara tyst och lyssna! Detta samtal kan ofta vara den första kontakten barnet har med Solrosen och leda vidare till annan typ av stöd. Oftast sker dessa samtal tillsammans med en förälder eller någon annan som barnet är trygg med.

Individuella samtal för barn

Samtalen sker utifrån barnets behov och riktar sig till barn från tre år och uppåt. Samtalen kan beröra många olika områden och skifta över tid. **Krissamtal** kan behövas då t ex barnet har varit med om en svår (traumatisk) händelse då en förälder gripits eller då barn bevittnat våld. Samtalen kan också vara **stödjande** eller **bearbetande** utifrån livsomständigheter. Det kan handla om den begränsade och förändrade kontakten med en förälder som är frihetsberövad, den förändrade situationen hemma och känslor som handlar om skuld, skam, längtan, ilska, oro, lättnad och sorg. Samtalen kan även syfta till att vara **förberedande** inför ett besök på häkte eller anstalt eller **uppföljande** efter besöket.

Förälder och barnsamtal

Ibland behöver en förälder stöd i att berätta för barnet på ett åldersadekvat och relevant sätt vad som har hänt i familjen. Detta kan ske genom att förälder och barn kommer samtidigt till Solrosen och träffas tillsammans med personal. Detta samtal har då förberetts innan av förälder och personal. Ibland räcker det att stärka föräldern så att hen själv kan hitta ett sätt att prata om det som hänt med barnet utan att barnet kommer på besök till Solrosen.

Familjesamtal

Oavsett hur stor en familj är kan flera medlemmar behöva träffas och prata tillsammans. Ibland kan det underlätta att få ett professionellt stöd i dessa samtal. På Solrosen kan samtalen bland annat handla om förväntningar och farhågor som finns när en förälder blir frigiven eller om det för barnet har uppkommit en jobbig situation i hemmet som barnet behöver stöd i att formulera för sina föräldrar. Ibland sker dessa samtal på uppdrag av barnen själva som ser behovet av att familjen möts för att dela och sätta ord på det som kan kännas svårt eller för att hitta vägar framåt för att nå gemensamma strategier och förhållningssätt.

Individuella samtal för vuxna

Dessa samtal ges både till föräldern i frihet och till föräldern som är/har varit frihetsberövad. Samtalen är av avlastande karaktär och syftar till att stödja föräldern i sitt föräldraskap utifrån den rådande situationen. Samtalen kan handla om allt ifrån hur man pratar med sitt barn om att föräldern är frihetsberövad, vilken information som barnet behöver ha eller vilka behov barnet har och hur dessa ska mötas.

Parsamtal

Syftet med parsamtal är att föräldrar ska få prata om och komma fram till/ha en gemensam bild av hur det kommer att bli när verkställigheten är över. Det som blir bäst för barnet fokuseras i samtalen och vilken information som barnet kan behöva inför de förändringar familjen står inför. Parsamtal erbjuds både då föräldrar ämnar leva tillsammans och då parterna bestämt sig för att gå skilda vägar. Dessa samtal kan bidra till att stärka relationen mellan de vuxna vilket borgar för ett tryggare familjeliv för barnen.

Telefon och mailbaserat stöd

Ibland kan det kännas lättare att ha kontakt med Solrosens familjepedagoger via telefon eller mail. Detta är ett stöd som kan löpa över lång tid alternativt att det blir ett första steg för att därefter boka in samtal på Solrosen.

Samtal på häkte och anstalt

Genom ett regelbundet *uppsökande arbete* på häktet i Göteborg och Borås ger Solrosen stöd till frihetsberövade föräldrar. Syftet är dels att ge stöd i föräldrarollen för den intagna och dels för att nå familjen på utsidan för att kunna erbjuda stöd. Klienten uppmuntras att informera sin familj och förmedla Solrosens broschyr. Solrosen tar inte själva kontakt med familjen på utsidan. Ett liknande arbete som det som bedrivs på häkten sker även utifrån flera anstalter. Ibland är dessa samtal inbokade på förhand och i andra fall sker de spontant i mötet på anstalten. Solrosens personal deltar även som gruppledare för *föräldragrupp* utifrån kriminalvårdens föräldraprogram (För våra barns skull). Besöken och samtalen på häkte och anstalt fyller en viktig funktion och kan även ses bidra till en mellanmänsklig och isoleringsbrytande åtgärd för personer som under långa perioder är frihetsberövade.

Följeslagarverksamhet

Solrosens personal medverkar som följeslagare åt barn som har en förälder eller annan familjemedlem i häkte/fängelse. Utgångspunkten för uppdraget är barns rätt att vidmakthålla en relation och ha kontakt med sina föräldrar, utom då det strider mot barnets bästa (Barnkonventionen, ur artikel 9). Inför uppdraget görs därför en ingående bedömning så att kontakten och besöket gagnar barnet. En grundförutsättning för att ett möte ska kunna äga rum är att det sker frivilligt från barnet/barnen och deras vårdnadshavare.

Umgänge

Ibland behövs en neutral, trygg och barnanpassad miljö för att skapa bra förutsättningar för ett umgänge mellan en förälder och barn. Solrosen kan bistå med detta genom organiserade besök i Solrosens lokaler. Det görs då en ingående bedömning inför umgänget vilket samplaneras med

vårdnadshavare och med anstalten där den frihetsberövade föräldern vistas. Ibland sker umgänget då föräldern är frigiven. Familjepedagog från Solrosen finns alltid närvarande i lokalerna men det varierar hur aktivt familjepedagogerna medverkar i umgänget. Detta planeras och individanpassas inför varje uppdrag och det styrs efter hur familjesituationen ser/sett ut och hur barnets relation till föräldern är och sett ut tidigare.

Gruppaktiviteter

Barngrupp

I grupp ges barnen möjlighet att träffa andra jämnåriga med liknande erfarenheter. Ofta blir det en stor hjälp att se och förstå att man inte är ensam om sin situation. I gruppen kan barn få lyssna, berätta, göra övningar och på olika sätt uttrycka sig och få kunskap om sin situation. För att skapa trygga former har gruppträffarna en tydlig struktur. Grupperna är pedagogiska men effekten av att delta kan bli terapeutisk. Antal gruppträffar kan variera mellan 8 - 12 tillfällen. Materialet som används är delvis ett eget framtaget material.

Tematräffar

Barn kan även delta i ett begränsat antal tematräffar (2 - 4st) där fokus sker utifrån ett specifikt tema t.ex. rättskedjan, att ha en förälder i fängelse eller varför en förälder begår brott etc. En tematräff kan också utgå ifrån filmen "Räkna dagar räkna år" och därefter sker ett samtal utifrån filmen som ofta kan spegla barns egna erfarenheter.

Läger

Varje sommar arrangerar Solrosen ett **familjeläger** med två övernattningsnätter på en lägergård. Syftet med dagarna är att skapa positiva gemensamma upplevelser för barn och vuxna och stärka självkänsla och gemenskap. Vilka som följer med i familj ser olika ut men det händer att föräldrar har fått permission från ett fängelse för att få följa med. Programmet för dagarna rymmer olika aktiviteter bland annat har en gäst bjudits in för att tillsammans med deltagarna jobba utifrån ett skapande perspektiv genom att skriva berättelser, texter eller musik. Sångerna som finns på CD-skivan "Sånger från insidan och utsidan" skapades under ett familjeläger samt flera av låtarna på barnskivorna har kommit till utifrån texter skrivna på läger.

Under höstlovet arrangeras ibland **barnläger** för barn i skolåldern. Ibland är dessa med övernattningsnätter och ibland som dagläger. Under lägren fokuseras olika teman och utifrån deltagarnas önskemål och ålder används olika metoder. Flera skrivarläger har genomförts då barn fått skriva texter som även satts musik till. Barnlägren syftar bl a till att barn får möta andra i liknande situation och få ha roligt tillsammans med andra. De får också, utan föräldrars närvaro, möjlighet att sätta ord på hur de tänker och känner utifrån den situation de lever i. Lägren kan också vara avlastande för barn som annars lever i en familjesituation där barnet tar mkt ansvar.

Öppen mötesplats

Mötesplatsen är en lågtröskelverksamhet som snabbt kan ge ett tillfälle att möta andra i samma situation. Varannan tisdag kl 16:30 - 19 får barn och familjer en arena för att mötas och äta tacos tillsammans utan kostnad. För en del familjer blir detta det första mötet med Solrosens verksamhet. Förutom att äta och samtala kan barn och vuxna delta i någon skapande aktivitet: t ex pyssel eller att få skriva en text eller göra musik i musikrummet med Solrosens musikpedagog. Som avslutning hålls en kort samling där vi sjunger tillsammans och alla får möjlighet att komma till tals och bli sedda och bekräftade.

Fest och evenemang

Varje år i december anordnas en julfest i Göteborg. Till festen bjuds alla in som har eller har haft en kontakt med Solrosen. Vissa familjer återkommer och har deltagit i flera år. För andra blir det ett relativt anonymt tillfälle för att våga närma sig andra i liknande situation. Förutom att äta julmat

tillsammans, pågår ett intensivt julpysslande för barn och vuxna, barn uppträder med sång och musik och sist men inte minst kommer jultomten på besök som delar ut julklappar till alla barnen. Julfesten ger viktiga positiva upplevelser för den frihetsberövade och hans familj. Ibland har det hänt att en förälder fått permission och kommit till festen med personal från anstalten för att vara med på festen med sin familj.

Text och musik

Musiklektioner

På Solrosen finns det möjlighet att lära sig att spela ett instrument eller skriva en låt. Musiklektioner ges både till barn, unga och vuxna. De kan ges *enskilt* eller i *grupp* eller så kan en familj få jobba tillsammans med musik. Musikpedagogen finns med på den Öppna Mötesplatsen och på så vis kan en relation till barnet eller den vuxne skapas vilket kan leda till att tid bokas för en lektion. Utifrån individuella behov kan man boka några få lektionstillfällen eller flera under en termin. Syftet med aktiviteten är att få stöd i att uttrycka sig på ett annat sätt än genom ord. Musiken kan även stärka självkänslan, frigöra den inneboende kraften i varje individ, hjälpa till att hitta den egna rytmen och lösa upp spänningar som kan finnas i kroppen. Musik är också att kommunicera och kan öppna upp för dialog inom familjen. Barn kan välja att skriva och spela in en låt för att kunna kommunicera till föräldrar. Ibland kan ett barn lämna en text till musikpedagogen som tonsätter den.

Konserter

Inom Solrosens verksamhetsgrenar finns återkommande möjlighet att visa upp det man har gjort och lärt sig. Det finns band som har spelat på vår/julfester och barn och vuxna som har sjungit egenskrivna sånger. På läger och på den Öppna Mötesplatsen ges också tillfälle att få dela med sig.

Stöd till andra aktörer

Rådgivning

Solrosens ger telefonstöd till andra professionella t ex inom socialtjänst, skola och kriminalvård. Yrkesverksamma kan ha behov av att anonymt diskutera utifrån ett barn/familjs situation och hur man på bästa sätt kan ge stöd. Ibland kan samtalet leda till att familjen får kontakt med Solrosen.

Information/studiebesök

Solrosens personal träffar olika arbetsgrupper genom att besöka olika arbetsplatser och träffa nätverk. Ibland gör grupper studiebesök på Solrosen. Syftet för dessa träffar är att ge information om verksamheten, skapa kontakter med yrkesverksamma och att lyfta barn och familjers behov och möjlighet till stöd.

Handledning/vägledning

Solrosen kan ge vägledning vid enstaka tillfällen genom att träffa ett arbetsteam eller personalgrupp som behöver kunskap om hur man till exempel kan prata med barn och föräldrar där en förälder är frihetsberövad. Solrosen erbjuder även upprepade handledningstillfällen för stödgruppsledare eller annan personal som kommer i kontakt med målgruppen.

Föreläsning/Utbildning

Solrosen arbetar med kunskapsspridning och opinionsbildning och deltar därför med information på mässor och konferenser samt håller föreläsningar för att synliggöra målgruppen.

Samverkan mellan Göteborgs Räddningsmission och Erikshjälpen.

Göteborgs Räddningsmission är en organisation för socialt arbete på kristen grund med särskild kompetens kring socialt arbete i samverkan med andra aktörer. Göteborgs Räddningsmission är en barnrättsorganisation som arbetar för innovativa lösningar på sociala utmaningar som leder till långsiktig social förändring.

Erikshjälpen är en barnrättsorganisation vars arbete vilar på FN's barnkonvention och en kristen värdegrund. Totalt bedriver Erikshjälpen ett hundratal projekt i 18 länder, Sverige inkluderat. Erikshjälpen verkar för att barn och familjer ska ges förutsättningar att genom egen drivkraft utvecklas under goda levnadsvillkor. I Sverige fokuseras arbetet inom tematiska områden som *hälsa, trygghet och skydd samt barns rätt till lek, vila och en meningsfull fritid*. Erikshjälpen arbetar även med kunskapsspridning och opinionsbildning kring barns rättigheter.

Göteborgs Räddningsmission och Erikshjälpen vill gemensamt arbeta för att fler barn och ungdomar som har en förälder eller annan anhörig som är frihetsberövad ska få stöd. Därför vill organisationerna vara med och sprida Solrosmodellen till fler orter i landet.